

Títol:
PRESA DE DECISIONS EN
L'ACCIÓ ARBITRAL DEL
BASQUETBOL

- **Investigadors:** Jordi Segura i Nati Mora
  - **Col·laboradors:** Carles Virgili, Sergi Barrera, Mònica Coll, Gemma Montagut i Marta Albert
-

Una de les funcions del psicòleg de l'esport ha consistit a conèixer i entrenar les habilitats necessàries per tal de millorar el rendiment de l'esportista, en funció d'uns objectius personals i d'unes necessitats vinculades a una situació concreta de joc.

En esports d'equip, i també en esports individuals, per tal de relacionar-se amb la resta de companys, tècnics i directius, i per tal de facilitar el *fairplay*, a més de les habilitats psicològiques, es treballen certes habilitats socials que en part venen determinades per les habilitats bàsiques dels components de l'equip. Aquest treball pot fer-se amb tècniques de dinàmica de grup, desenvolupant aspectes com la cohesió i el lideratge.

Des del segle XIX, quan ja el pioner Tripplet va demostrar amb els experiments fets amb ciclistes de velòdrom, que les variables psicosocials del context *faciliten* l'increment del rendiment, s'ha fet palesa la necessitat d'entrenar els factors psicològics i psicosocials per a la millora dels resultats.

Per altra banda, la nostra concepció de l'*agonisme* esportiu ens ha portat, des de fa un temps, a treballar des del model de l'*acció*, a posar atenció en aquells factors que influeixen els actes relacionats amb l'execució: un llançament a porta, un passada cap a un company d'equip, una estratègia tàctica,... Ens interessen, en particular, els diversos **actors** que participen en l'acció, especialment els esportistes, els entrenadors i els àrbitres o jutges, i les habilitats i estratègies que posen en joc per afrontar les situacions *conflictives*, percebudes com a més dificultoses. (Segura)

L'eficiència de l'àrbitre a l'hora d'abordar el fenomen del conflicte, i les seves habilitats psicològiques i socials per fer-ne front i per actuar ("xiular", encarar, expressar-se,...) encertadament ha centrat el nostre interès.

L'aplicació de la psicologia a la funció del judici i l'arbitratge esportiu sembla gairebé desconeguda. No obstant això, l'abordatge psicològic de la formació arbitral té antecedents a països com França o els EUA. A Espanya, hi ha hagut fòrums amb espais dedicats al tema, com ara les Jornades UNISPORT de Màlaga, 1991, o el VI Congrés Nacional de Psicologia de l'Esport de Las Palmas de Gran Canaria, 1997.

Amb la recerca "**Habilitats i estratègies dels àrbitres de basquetbol implícites en l'evitació i resolució de conflictes**" (1999), que suposa una la part d'aquest projecte, hem posat a prova alguns elements psicològics i psicosocials implícits en la tasca arbitral del basquetbol i, en concret, hem com-

provat el paper de l'*experiència arbitral* en l'assoliment de destreses personals.

Els tècnics del Comitè d'Àrbitres de la F. C. de Basquetbol, entitat col·laboradora en el projecte, han seleccionat àrbitres tècnicament excel·lents, i els han categoritzar en dos grups, en funció de la seva experiència, segons els anys de permanència en la mateixa categoria. Cada grup ha estat format per 30 àrbitres que actuaven en partits d'alt nivell en categories sènior i juvenil masculines. Amb l'elecció de l'*experiència* com a criteri diferenciador, volíem determinar si el grau d'experiència determina una consciència i un ús més elevat d'estratègies psicològiques implicades directament amb l'evitació i amb l'adequada resolució de la conflictivitat de joc percebuda i, per tant, afavoridores d'una millor presa de decisions.

L'estudi de camp ha combinat *eines qualitatives* amb *eines qualitatives*. En primer lloc, s'ha usat l'observació directa per fer l'anàlisi de les accions de joc. S'elaborà una pauta d'observació que servís per analitzar les escenes de joc dels 30 partits enregistrats. En una primera anàlisi, l'equip d'observadors ha seleccionat les accions considerades com a *conflictives*, i aquesta informació s'ha creuat amb les respostes que els àrbitres han aportat en dues *entrevistes estructurades* abans i després del matx). La informació resultant ha permès combinar l'anàlisi externa i objectiva de les accions amb la valoració subjectiva dels propis actors, i ha aportat aquelles situacions on realment la presa de decisions es feia més necessària, des de la perspectiva de la funció arbitral, per al *control del partit*.

Conèixer les situacions conflictives ha estat necessari per poder esbrinar després, gràcies a altres dades recollides com ara els minuts, la diferència de puntuació entre els equips, o el tipus d'interacció observada (jugador-jugadors, entrenador-àrbitre, etc.) aspectes com ara: quin tipus de conducta de l'àrbitre afavoreix la situació conflictiva, quin grau de confiança hi ha entre la parella arbitral, o quin és el tipus d'interacció més freqüentment conflictiva entre els participants. La raó d'utilitzar aquesta estratègia mixta de recerca està d'acord amb l'opinió d'alguns psicòlegs socials com West i col·laboradors (1978), segons els quals allò que determina la conducta de l'actor és la percepció que aquest té sobre la realitat que l'envolta, i no pas la que té l'observador.

Alguns dels resultats recollits en el primer informe de recerca que poden interessar al lector són:

■ Els *jugadors* i, especialment, els *entrenadors* protesten més als *àrbitres novells* que als àrbitres experts. Davant de l'àrbitre expert, els jugadors protesten més de *forma gestual* que no pas de forma oral.

■ Les *preocupacions dels àrbitres* abans dels partits no tenen relació amb el seu grau d'experiència. Així, doncs, tenir experiència no és garantia de no estar preocupat. Tampoc no hi ha relació entre l'*experiència dels àrbitres* i el seu tipus d'expectatives abans dels partits.

■ Pel que fa a la importància de conèixer bé els jugadors i entrenadors que participen en un partit, no hi ha re-

lació entre l'*experiència arbitral* i el *coneixement* que els àrbitres en tenen. No hi ha d'haver, doncs, relació entre l'*experiència* de l'àrbitre i el seu control o no dels prejudicis, ni tampoc entre aquests prejudicis i la presa de decisions durant un partit.

■ Tot i que sovint els àrbitres es refereixen a la dificultat de no tenir confiança en el company de *parella arbitral*, això no s'ha confirmat, ni hi ha hagut diferències respecte d'això en funció del seu grau d'*experiència*.

■ El que sí s'ha confirmat, com una característica de l'*àrbitre expert*, és la relació entre el seu alt nivell d'*expectatives* i el seu baix nombre de preocupacions prèvies al partit. Com *més informació* té l'*àrbitre expert*, *més seguretat i confiança té en si mateix*.

■ També s'ha confirmat una relació inversa entre el grau d'*experiència* dels àrbitres, la *conflictivitat* percebuda i el nombre d'*habilitats* i *estratègies* emprades. Curiosament, com *més expert* és l'*àrbitre més capaç* és de percebre situacions *conflictives*, però també és capaç d'*afrontar-les* utilitzant *poques habilitats i estratègies*. Contràriament, l'*àrbitre menys expert* percep *menys conflictivitat*, però per *afrontar-la* necessita emprar un major nombre d'*habilitats i estratègies*.

Els resultats d'aquest estudi ens porten a fer algunes valoracions referents a la tasca arbitral:

■ La capacitat per detectar accions de joc conflictives és una qualitat important per desenvolupar la funció de

l'*arbitratge*. Arbitrar basquetbol és saber apropar-se a les "situacions límit" de joc, "jugar" i controlar les tensions, com si d'un jugador es tractés... Saber quin àrbitre és capaç de fer-ho ajudarà a distingir qui és capaç d'actuar en competicions de més nivell. També se'ns acut definir l'*arbitratge d'alt nivell* com una implicació total de l'àrbitre en l'acció, i no pas com una actuació allunyada, freda i racional...

■ Per formar i entrenar àrbitres no caldrà dotar-los d'un gran i variat repertori d'*habilitats*. N'hi haurà prou si els dotem d'un nombre reduït d'*habilitats*, però variades, segons cada cas. Amb un registre adequat, l'*àrbitre* gaudirà aleshores d'un nivell alt d'*autoconfiança* per a l'*exercici d'aquest rol*, que el farà ser més capaç de desenvolupar aquest rol i farà que la seva actuació sigui més excel·lent.

La segona part del treball, en la qual l'*equip* està treballant actualment, és l'*anàlisi de les habilitats i estratègies* utilitzades pels àrbitres de basquetbol. Les dades objecte de treball corresponen a l'*anàlisi de contingut de la tercera i última entrevista* feta als àrbitres, de forma individual, en el laboratori, en la qual, a través de l'*observació de les escenes seleccionades* per l'*equip d'observadors* (a partir de la primera part de l'estudi), intentem definir quines són aquestes *habilitats i com, de forma estratègica, l'àrbitre les empra* per fer front a aquelles situacions concebudes com a *conflictives*.

BIBLIOGRAFIA

SEGURA, J., MOLIST, E. I MORA, N. (1997), "La percepción del conflicto extradeportivo por parte de sus actores", *Actas del VI Congreso Nacional de Psicología Social*, Octubre, San Sebastián, España.

WEST, S.G. i GUNN, S. P. (1978), *Some issues of ethics and social Psychology*, American Psycholosit.